

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Передмова

Посібник, адресований учителям загальноосвітніх шкіл, є першим із задуманої серії “На допомогу класному керівникові”. Він містить розробки та сценарії виховних заходів для керівника п’ятого класу, створені з урахуванням особливостей психіки дітей підліткового віку, і основних завдань концепції національного виховання. Автори не планують усіх видів роботи класного керівника: вона багатогранна і зумовлюється багатьма чинниками. Але спільним і обов’язковим для усіх вихователів завданням є формування особистості учня відповідно до виховного ідеалу, виробленого на основі християнської моралі, національної етнопедагогіки українців та досягнень вітчизняної педагогічної науки. Серед багатьох методів роботи з учнями домінуючим, на нашу думку, є слово учителя — мудре й розважливе, емоційне, здатне зацікавити й захопити. А воно, те слово, потребує старанної підготовки, відповідної літератури і, звичайно, часу, якого іноді так не вистачає класному керівнику.

У запропонованому циклі виховних годин головні акценти зроблено на зміцненні почуттів любові до України, батька та матері, родини, материнської мови, на вихованні милосердя, людяності, товарищескості, поваги до старших, культури мовлення і поведінки. Передбачені в бесідах і такі напрямки, як охорона життя і здоров’я дітей, попередження й запобігання нещасних випадків, елементи правового, естетичного, екологічного виховання.

Результативності виховного процесу, як відомо, сприяє взаєморозуміння і співпраця педагогів із батьками учнів. Враховуючи потребу “педагогізації” батьків, пропонуємо класним керівникам розробки батьківських зборів, теми яких доцільно обговорити саме з батьками дітей підліткового віку. У наступних класах передбачається продовжити цикл лекцій та бесід із педагогіки батьківського виховання.

Автори сподіваються, що матеріали, подані в посібнику, полегшать підготовку до виховних годин перш за все, молодим класним керівникам, а також можуть бути творчо використані досвідченими вихователями.

2. ЖИТТЯ ДАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ РАЗ

Мета. Запобігати нещасним випадкам, сприяти охороні життя і здоров'я дітей, застерігати від необачних, необдуманих вчинків.

I. Вступна бесіда.

— Пригадайте, діти, тему нашої попередньої виховної години. Чи запам'ятали ви, що значить шанувати батька свого і матір свою? (*Відповіді учнів.*)

— А чи задумувались ви над тим, яка найвища мета і найбільша мрія ваших мамі і тата? (*Міркування учнів.*)

Загалом ви правильно визначили: найбільша мрія батьків — щастя і добробут їх дітей. Вони подарували вам цей світ із блакитним небом і ясним сонечком, хлібними полями і прекрасними містами, ріками і горами, пташиним співом і чудовими квітами, — світ, у якому вас чекає так багато цікавого, незвіданого. Життя прекрасне, незважаючи на труднощі. І коли воно обривається в юному віці — це велика трагедія, а для батьків — рана, яка вже ніколи не загоїться. Такі випадки, на жаль, трапляються, і найбільше їх — через нерозважливість і неслухняність дітей. Ось послухайте одну історію, не вигадану, а взяту з життя.

II. Слухання оповідання.

Павлик дуже любив свою маму. Коли її ніжні руки торкались його неслухняного чубчика, йому було так хороше, забувались усі неприємності... Але останнім часом він став уникати маминої ласки: ще побачать хлопці, кепкуватимуть, мовляв, мамин мазунчик... Він менше став прислухатись до маминих порад, повчань — не маленький, сам знає.

Цього ранку хлопчик зібрався до школи швиденько, чим приємно здивував неньку: любив-бо поніжитись у тепленькому ліжку. Сніданок їв похапцем, хоч до початку уроків часу було ще доволі.

— І чого так хапаєш, немов жене хтось за тобою?

— А в нас сьогодні контрольна з математики, от ми й домовились раніше прийти та разом повторити весь матеріал.

Павлик низько нахилився над тарілкою, щоб мати не помітила, як він почервонів. Адже збрехав: не скаже ж він мамі, що вони з Костику вирішили перед уроками піти на річку й спробувати лід (Костику саме подарували нові ковзани).

Коли Павлик прийшов на берег, Костика ще не було. Річку скував лід, притрушений тоненьким шаром снігу. І якби не той сніжок, може, помітив би хлопець, що там, посередині, де бистрина, лід темніший, бо тоненький, може, був би обережніший...

Почепивши сумку з книжками на гілку верби, Павлик ступив на кригу. Притупнув каблучком — лід витримав. Спробував проїхатись на підшвах, вичовганих ковзанками. Кра-са! Описав невелике коло при березі й поглянув на стежку, звідки мав надійти Костик.

“От сонько, знову проспав, — майнула думка. — Ось проїдусь разок до он того берега й назад”...

Розігнався й помчав до середини річки. Раптом під ногами тріснуло, хлопчик інстинктивно розкинув руки й опинився в крижаній купелі. Це сталося так

несподівано, що Павлик навіть не встиг злякатися. Спробував, спершись на руки, підтягнутись і виповзти з холодної води, яка аж обпікала тіло. Але лід під руками обламався, й він шубовснув у воду. Швидка течія підхопила легеньке тіло хлопчика й потягла під лід...

III. Бесіда за прослуханим.

- Як ви уявляєте собі подальші події?
- Чи жаль вам Павлика? А його маму?
- Хто винен у безглуздій смерті хлопчика?
- Чого йому не можна було забувати?
- Як ви гадаєте: чи сталось би нещастя, якби вранці Павлик не збрехав мамі?
- Чому він сказав неправду?
- Чи не було у вас ситуації, коли ви не брали до уваги повчань своїх батьків?
- Чому, на вашу думку, діти не люблять, коли їх повчають або “читають мораль”?

IV. Підсумок.

Звичайно, ви вже не маленькі й багато чого можете вирішувати самі. Іноді вам навіть здається, що цього не помічають дорослі, що вас недооцінюють. Це вас ображає, і хочеться іноді зробити навпаки.

Справді, свою думку треба мати, і неприємно, коли до тебе ставляться, як до малого. Правда?

Та ніколи не забувайте оцінити: а чи добре буде те, що ви задумали? До чого може привести той чи інший ваш вчинок?

До речі, правила безпеки життя існують не лише для дітей, але й для дорослих, і їх потрібно обов’язково дотримуватись. Пригадайте, де, у яких ситуаціях недотримання їх загрожує вашому здоров’ю і життю.

- 1) Під час користування домашніми газо- і електронагрівальними приладами (назвіть їх);
- 2) під час прогулянок, екскурсій, походів, на пасовиську, в полі, в лісі, біля водоймищ;
- 3) на дорогах, вулицях, де рухається автомобільний транспорт;
- 4) у разі зустрічі з невідомими предметами, які можуть бути вибухонебезпечними;
- 5) під час вживання фруктів і овочів.

Поговоримо про те, як поводитись у першій ситуації (іншим будуть присвячені спеціальні бесіди).

Уявіть, що Ви — господар (господиня) дому. Вам треба розігріти їжу, нагодувати молодшого братика, прибрати в кімнаті, випрасувати собі й братику одяг, погуляти з малим перед тим, як покласти його спати.

Розкажіть, що ви робитимете, якими приладами і як будете користуватися. (Один учень розповідас, інші, уважно вислухавши, мають сказати, чи дотримався “господар” усіх правил безпеки).

Підсумок. У народі кажуть: “На все воля Божа”, “Без Бога ні до порога”. Все це так, але не забуваймо: на те Бог дав нам розум і волю, щоб ми чинили правильно. Нагадаю вам ще одне прислів’я: “Береженого Бог береже”. Тож будьте мудрими, обачними.

Пам'ятайте, і дорослому не зашкодить послухати розумної поради, а тим паче вам, ще не дуже досвідченим. А мати, батько, дідусь чи бабуся, вчителі думають про ваше життя, хочуть, щоб воно було довгим і щасливим, застерігають від лихого. Завжди дійте так, щоб не зашкодити тому, що є у вас найціннішого, що дається лише один-єдиний раз, — своєму життю. Будьте завжди здоровими!

3. СВЯТО ЗОЛОТОЇ ОСЕНІ

Мета. Виховувати любов до рідного краю, бережне ставлення до природи; розвивати естетичні почуття, повагу до звичаїв і традицій народу, вміння поводитися на лоні природи.

Оформлення класу. Виставка букетів і композицій з осінніх квітів та інших дарів природи; виставка малюнків дітей; стіл, застелений вишитою скатертиною, з дарами осені на підносах: яблуками, грушами, виноградом тощо.

Ведучі.

І. Дорогі друзі! Нещодавно пролунав перший вересневий дзвоник, покликав нас за парти і сповістив про початок нового походу в країну знань. А надворі на зміну теплому літечку прийшла багата, щедра господиня Осінь.

ІІ. Не тільки щедра й багата, а й красива, тиха, задумлива. Настали вересневі дні. Вони ще теплі, але вже відчувається осіння прохолода. А яке чисте, цілюще, прозоре повітря!

І. Чи звернули ви увагу на ліси, гаї, садки? Поміж яскравою зеленню де-не-де вже з'явилася позолота. В садках віти вгинаються від яблук, груш, виблискують грона винограду, наповнені живодайним соком.

ІІ. А якими барвами красуються квітники! Як ваблять очі пишні жоржини, розмаїті айстри, ніжні хризантеми, запашні чорнобривці, гордовиті троянди! А у лузі — червона калина.

І. Справді, чудово в царстві золоті осені. Але де це вона сама забарилася?

ІІ. Може, заблукала та потрапила в інший клас? Хлопці, увімкніть, будь ласка, “Осінню пісню” П. Чайковського з альбому “Пори року”. Ця чарівна музика буде орієнтиром для нашої красуні.

(Лунає музика.)

Входить Осінь — дівчинка у довгій сукні, прикрашеній жовтими листочками, в намисті з горобини, у вінку з яскравих квітів.

Осінь. Доброго дня вам, дорогі друзі. Спасибі, що запросили мене на своє свято. А як гарно ви прикрасили свій клас! Які чудові букети! Хто вас навчив так гарно складати їх? І де ви взяли такі красиві квіти?

Дівчинка. Мистецтва ікебани нас ніхто не вчив. Але ж ми українці. Нашому народу з давніх-давен притаманна любов до краси. І за квітами далеко не ходили. Що то за українська садиба без квітника біля хати?

Осінь. Справді, український народ любить і розуміє красу. Тому так багато у нас талантів. І у вашому класі, бачу, є художники. Он яка гарна виставка малюнків!

Дівчинка. Є в нас і декламатори, і співаки, і навіть поети.

Осінь: З великим задоволенням послухаємо їх.

Учень 1.

Дрімають села.

Ясно ще

Осінь сонце сяє,

Та холодом осіннім вже

В повітрі повіває.

Темно-зелені садки

Дрімають вже без плоду,

І тихо гріються хатки,

І верби гнуться в воду.

Ще ліс не стогне тим важким

Осінь, довгим тоном,

І ще стрілою ластівки

Все в'ються над загоном (І. Франко).

Учень 2.

Осінь ходить, яблука золотить.

Я приїхав у незнаний край.

— Чужоземко молодая, хто ти?

— Одгадай.

Я дивлюся в вічі — і скорботи

Листя опада на дно душі.

Щастя ходить, і серця золотить,

І в знемозі клонить комиші (М. Рильський).

Учень 3.

Ходить осінь по покосах,

В золоте фарбує ліс,

І горять шовкові коси

У зажурених беріз.

Вітер грає, нахилиє

Срібні віти яворів.

Понад луками, за гаєм

Чути сурми журавлів.

Пада, в'яне лист багрянний,

Золотиться сіножать.

Клен в сорочці вишиваній